

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA V GORICI v ulici degli
Orzoni 38. — Cena oglasom po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK

Leto I. — Štev. 12

GORICA, DNE 22. NOVEMBRA 1945.

Cena L. 4.—

Več plemenitosti!

Že mnogo let je, odkar sem prejel iz Amerike pismo o naših izseljencih. Slovenski duhovnik je pisal, da v Argentini slove Slovenci kot zelo delaven, a tudi zelo surov narod, ki ga kazi zlasti pijančevanje in pretepaštvo. Tudi vzgojitelji naroda doma so večkrat tožili, da smo Slovenci v primeri z drugimi narodi resnično premalo plemeniti. To je rad poudarjal zlasti rajni g. prelat Kalan, ki je hodil veliko po tujini in obiskoval naše izseljence. Ta posurovelost se je v zadnjih letih še bolj dvignila. Našemu listu prihajajo pozivi, naj bičamo to surovost in skušamo naše ljudstvo vzgojiti v plemenit narod. Ta obžalovanja vredna surovost se kaže na več načinov. Naj navedemo nekatere. Vedno več je med nami mrkih ljudi, ki že ob prvem srečanju razodevajo ne le kako nerodno zunanost, ki pa skriva plemenito srce, ampak prav pokvarjeno srce, ki je zavrglo vsak čut človekoljubnosti in krščanske ljubezni. Hodijo med nami, kakor da vsi sovražijo njih in da oni sami sovražijo vse. Tega odurnega pogleda ne morejo odložiti niti pred svojci v družini niti pred svojimi dobrotniki, kakor so n. pr. bivši učitelji in vzgojitelji. Nagnjenje k čezmernemu popivanju, ki človeka poniža še pod žival, je čedalje bolj vidno vsepovsod, kjer se toči vinska kaplja. Tudi pijana dekleta niso več redka prikazen, kajti vse preveč se družijo z mladeniči tudi v oboževanju vinskega boga. Noro plesno veseljačenje brez meje in mere je nadaljnji dokaz, da postaja naša mladina vedno bolj popačena in da ima smisla le za počutne in moralnosti pogubne zabave, dočim kaže vedno manj veselja do vzvišenih duhovnih in duševnih vrednot; vsepovsod se kaže tista zmaterializiranost, ki je značilna za našo dobo.

Tu in tam se javlja že med najmlajšimi našega rodu neka nerazumljiva podivjanost. Poanjanje spoštovanja do roditeljev, duhovnikov in učiteljev ter neka zagonetna nezaupnicnost pram njim kažeta, da morajo biti sile na delu, ki načrtno delajo na to, da mladi rod posurovi.

Neki ameriški častnik je izjavil, da je bil v zadnji vojni v Afriki, v Italiji in še marsikje, pa da ni naletel na tako neolikane ljudi, kakor smo mi. Posebno čudno se mu je zdelo to, da ne poznamo vljudne zahvale za prejete usluge. Zgodilo se mu je, da je nekoga pobral na cesti in ga je peljal s seboj na avtu. V zahvalo je prejel ob koncu vožnje pljunek na vozilo. Nekateri mislijo, da s takim ravnanjem disciplinirano delajo za svoj narod. Toda ves poštenu slovenski narod se zahvaljuje za take usluge, ki mu jemljejo samo ugled in delajo neprecenljivo škodo. Že samo to dejstvo, da kdo misli, da more tako početje služiti kakemu pridu, razodeva surovost mišljenja dotičnega, ki se hoče s takimi reči uveljavljati.

Neki dopisnik nam piše iz Volčjega grada, da so tam plesali, ko je bil v bližnji bišiši tovariš plesalcev na mrtvaškem odru. Drugod se pogrebi in druge cerkvene slovesnosti ali obredi izrabljajo v necerkvene namene. Tudi to je znamenje posurovelosti.

Sedaj se vprašamo: ali spada k naravi in značaju Slovenca, da je surov? Morada je res, da so kje v naši zgodovini razlogi, da smo bolj nezaupni in na zunaj manj uglajeni, kot so kakí drugi kulturni narodi. Ni pa res, da je naš narod po svojem značaju in notranjem bistvu surov. Nasprotno, naš narod je plemenitega, blagega, gostoljubnega, iskreno v ljudega značaja. Tak je bil in tak ostane, dokler bo krščanski. Od svoje plemenitosti se kakor drugi narodi oddaljuje v isti meri, v kateri se oddaljuje od krščanstva in v zgoje Cerkev. Z vero zgubljamom moralo, z moralo zgubljamom plemenitost. In tudi če bi še ohranili kake zunanje oblike vljudnosti, bi te bile le navlaka, ki bi nič ne spremeni na dejstvu, da bi bili le pobeljeni grobovi.

Če pa še zunanje oblike olikanega vedenja vržemo z narodnega telesa, bomo grdi ne le pred vsevednim Bogom, ampak tudi pred civiliziranim svetom.

In prav do te skrajne meje propalosti bo naše ljudstvo

Cerkev bo ostala zmagovita?

Velikokrat sem že slišal ugovor: „Kaj se bojite za Cerkev in vero, saj je Kristus rekel, da je ne bo konec! Ste torej lahko kar mirni“. Jaz pa le ne morem biti miren, od kar sem bral besede, ki jih je belgijski kardinal Van Roey pisal svojim vernikom. Navajam jih, da se bo še kdo zamislil ob njih.

Jasno je, da je Cerkev izpostavljena hudim nevarnostim. Ali bo izšla zmagovita iz teh zmed, ali je ne bo konec? Odgovorjam: Cerkev ne bo konec, ker ima božjo obljubo, ki je bila dana Petru: „Peklenska vrata je ne bodo premagala“. Jaz sem z vami vse dni do konca sveta, je zopet obljubil Kristus apostolom. To so besede, ki jih je Kristus do sedaj vedno držal, kot priča zgodovina, in ki jih bo še naprej, kot trdno verujemo.

Torej smo gotovi, da bo Cerkev izšla zmagovita iz vseh težav, tudi sedanjih. Toda treba je, da to prav razumemo: vesoljna Cerkev bo vedno zmagovita, katoliška Cerkev bo preživela vsa stoletja kljub vsem preganjanjem, kljub vsem polomijam, ki jih bo človeštvo doživelo. Toda ni rečeno, da se bo to zgodilo tudi s katoliško Cerkvijo v tej ali v onem deželi; božje obljube ne zagotavljajo, da se bo Cerkev ohranila n. pr. na Slovenskem ali Češkem, v tej ali v oni posamezni deželi. V tem se verniki hudo varajo. Trditi nasprotno pa bi pomenilo, tajiti zgodovino.

Posamezne Cerkve izginjajo.

Ni treba drugega nego, da se na zgodovino ozremo in bomo ugotovili, da božje obljube o neporušnosti veljajo za vesoljno Cerkev ne pa za Cerkve po de-

prispelo, ako se ne potrudimo da vsemu ljudstvu in zlasti naši mladini damo čim popolnejšo versko izobrazbo in vzgojo.

In spet nam piše prijatelj, da je slišal na lastna ušesa, kako so se nekje v deželi razgovarjali fantiči: „Nekoga smo rezali, pa nismo našli nikjer duše...“ „Praviš, da je šel tvoj oče v nebesa? Videl sem, da so ga zagrebli v zemljo...“

Višek omike je v krščanstvu. Zato je edina pot k obnovitvi plemenitosti našega ljudstva obnovitev krščanskega mišljenja in čutenja med nami.

Pot stran od vere pa vodi samo v barbarstvo pri nas in drugod.

želah, ki so vse prej nego neporušne.

Ozrmo se na samo zibelko Cerkev v Palestino in Malo Azijo in na nekdanje tako cvetočo cerkev v severni Afriki: prišel je trenutek, ko so Cerkve v teh krajih izginile s sveta, da so ostale za njimi le redke ruševine nekdanjih krščanskih bazilik. Nova Mohamedova vera je pometla s krščanstvom v teh krajih, da ni ostalo za njim nič. In vendar so bili zibelka krščanstva! Pa v nekaterih severo zahodnih deželah Evrope, ki so prav tako bile njega dni popolnoma katoliške, kaj je ostalo od prave vere, ko jih je preplaval protestantizem? Dokler ni prišla verska svoboda, prav tako nič!

Torej, „dobri slovenski kristjani“, ne smemo trditi, da smo mi gotovi, da ostanemo katoličani, ker je Kristus dal tako velike obljube svoji Cerkvi; kar se je drugim krajem zgodilo, se lahko prigodi tudi našim. Vendar eno se zdi, da lahko trdimo: neko določeno število dežel sme upati in za trdno pričakovati, da bo rešenih. Ne moremo si namreč predstavljati, da bi božja Previdnost dovolila, naj se uniči katoliška Cerkev v vsej Evropi, v teh deželah, ki predstavljajo prav za prav ognjišče Cerkve že 19 stoletij. Če na to mislimo, si ne moremo predstavljati, kako naj Bog dopusti, da bi se v vseh teh deželah, ki tvorijo Evropo, utrdil katerikoli režim preganjalcev, tako da bi zatrl vpliv katoliške Cerkve. To je za nas močan nagib zaupanja, ki je sedaj dobil novo potrditev, ko je padel nemški nacizem ravno takrat, ko je grozil, da postane najbolj nasilen in nevaren za svobodo kat. Cerkve v Evropi. Kristus bo torej svojo Cerkev čuval in ohranil, toda ni rečeno, da jo bo ohranil ravno pri nas, posebno še, če se nič ne bomo zanjo borili, če nam bo vse bolj pri srcu nego Cerkev in vera.

Sv. oče za vojne žrtve.

V začetku novembra je z ukazom sv. kongregacije za obrede papež dovolil, da se sme eno izmed prihodnjih nedelj meseca novembra v vsaki cerkvi maševati slovesna črna sv. maša za žrtve preteklih vojn. To je posebno dovoljenje po blagohotnosti sv. očeta, kajti drugače ni dovoljeno maševati črne sv. maše na nedeljo.

Iz življenja Cerkve

Slovenija: Ljubljanski škofijski ordinarijat je začel s 1. novembrom izdajati verski listič na 4 straneh „Oznanilo“. Izhajal bo tedensko in obveščeval vernike o verskem življenju v škofiji in po katoliškem svetu.

Miami (Florida ZDA): Mons. Hurley, novoimenovani nuncij v Belgradu, je izjavil, da je njegovo imenovanje na to odgovorno mesto samo začasno. Tudi se ne bo zaradi nove službe odpovedoval svoji škofiji, temveč bo še nadalje upravljal škofijo sv. Avgušтина v Ameriki, kamor se misli tudi zopet povrniti, ko bo dovršil nalogo, ki mu jo je naložil sv. oče. Mons. Hurley je bil več let v vatikanskem državnem tajništvu. V Jugoslavijo bo šel čez nekaj tednov.

Amerika: Vojaški kaplan William Arnold je bil povzdignjen v čin generala ameriške vojske. Istočasno je bil imenovan tudi za škofa. To je prvi vojaški kaplan, ki je postal general in obenem prvi general, ki je postal katoliški škof.

Kuba: Kubanski senat v zvezi z občinskim svetom kubanske prestolnice je zavrgel predlog o posebni kontroli nad vsemi šolami, javnimi in zasebnimi. Predlog je imel namen zadati udarec predvsem katoliškim šolam.

Verski referenti in verske komisije

Novost, ki jo prinaša OF, so tudi verski referenti in verske komisije. Pri raznih odborih, visokih in nizkih, jih imajo. Pred nedavnim je g. Kidrič razodel, da je „Predsedstvo SNOSA imelo namen ukiniti dosedanjo Versko komisijo kot svoj posvetovalni organ in naložiti Predsedstvu vlade, naj imenuje svojo versko komisijo kot urejevalni oblastveni organ (podčrtal g. Kidrič)“ za vsa vprašanja, ki se tičejo odnosov med cerkvijo in narodno oblastjo. Po načrtu bi morala biti v tej komisiji polovica duhovnikov in polovica laikov.

Malokdo se pri nas zaveda, kaj pomenijo prav za prav take komisije, ki so na videz tako nedolžna stvarca. Toda cerkvena zgodovina nas poučuje, kaj so zmeraj nameravale vlade, z ustanavljanjem sličnih komisij.

1. Verske komisije so ustanovljali tisti, ki so hoteli hitro in nasilno uvajati nov red v svojih deželah. Najlepši zgled stane nam car Peter Veliki in avstrijski cesar Jožef II. Peter Veliki je ustanovil sv. sinodo, ki je bila „državna ustanova za cerkvene zadeve“, sestavljena iz škofov in laikov. Torej mešana verska komisija. Jožef II. je tudi ustanovil dvorno komisijo za cerkvene za-

deve na Dunaju, katere namen je bil, da mu pomaga pri njegovih cerkvenih reformah.

2. Verske komisije so ustanovljali zato, da bi izločili vpliv cerkve, ki so jo smatrali za reakcionaren element zoper novotarijo. Na drugi strani pa zato, da bi dobili cerkev pod svojo oblast, da bi z njo razpolagali po mili volji in jo vpregli v svoj državni voz. Naš učenjak Fr. Grivec pravi, da se je z ustanovitvi sv. sinode začelo za rusko cerkev najstranotnejše suženjstvo. Peter Veliki je rusko cerkev obglavil in jo vpregel v državno policijski voz. Isto lahko rečemo o namerah Jožefa II.

3. Tretji namen, ki so imeli ustanovitelji verskih komisij v zgodovini pa je ta, da so iz vesoljne cerkve hoteli napraviti narodno cerkev. Pri tem so se posluževali pomoči škofov zoper papeža ali pa, če škofje niso šli na limance, pomoči duhovnikov zoper škofo in papeža.

Takšni so bili v kratkem zli nameni in takšne usodne posledice verskih komisij, ki jih poznamo iz zgodovine, kjer so bile ustanovljene. Te nikakor ne značijo ločitve cerkve od države, temveč poseganje države v cerkveno življenje. Kjer je cerkev res ločena od države, tam ne poznajo verskih komisij in referentov.

Kaj naj rečemo o namerah jugoslovanskih oblasti, ki smo jih zgoraj navedli? Svojevoljno imenovanje kakršnih koli verskih komisij, kot „urejevalnih organov“ je zoper vse cerkvene postave, ker žali svobodo in neodvisnost Cerkve ter je zoper njeno suverenost. Cerkev je prav tako kot država suverena družba in zato ne more trpeti, da bi ji katera koli tuja komisija predpisovala zakone in dajala ukrepe. Take komisije značijo nadalje prikrita namene, vpreči cerkev v državni voz, jo odtrgati od njenega središča — sv. stolice v Rimu — ter jo napraviti za narodno cerkev. To zadnje se zdi, da je maršal Tito tudi že razodel, ko je rekel zagrebški duhovščini, ko se mu je poklonila, da je po njegovem mnenju hrvaška duhovščina premalo narodna.

Z ozirom na to mora biti stališče vsakega katoličana jasno in nedvoumno: razmerje med cerkvijo in državo se mora urediti le po medsebojnih dogovorih med najvišjo oblastjo v katoliški Cerkvi, sv. stolico in med državo. Vsako enostransko ustnavljanje verskih komisij in referentov pa je treba obsojati in zavračati kot poskus rušenja cerkvene edinstva in nedopustnega vmešavanja svetnih oblasti v cerkvene zadeve.

OKNO V SVET

Volitve na Danskem in v Angliji. Na Danskem so letos prvič po l. 1939. svobodno volili. Najmočnejša stranka je bila dosedaj socialistična. Tudi pri volitvah je dobila največ glasov (671.664), zgubila pa je tudi od zadnjih volitev nič manj kot 222.968 glasov, ki so šli v glavnem v prid komunistom. Komunisti so si zelo opomogli: dobili so 255.183 glasov. Zelo so narastli tudi liberalci, ki predstavljajo s svojimi 480.000 glasovi za socialisti najmočnejšo stranko.

V Angliji so se vršile občinske volitve. Kot je bilo pričakovati, so dosegli laburisti zelo velike uspehe. Dosegli so večino v občinskih svetih 71 mest in mestec in pridobili 1500 sedežev, zgubili pa samo 39. Konservativci so izgubili mnogo starih trdnjav, kot n. pr. Birmingham, obranili pa so se v Londonu samem. Težak poraz, kot pri parlamentarnih volitvah tako tudi pri občinskih, so doživeli liberalci.

Na Kitajskem še ni miru. Ogromna kitajska država, ki jo že več desetletij pretresajo neprestane revolucije in upori, se kar ne more umiriti in uravnovesiti. Devet let se je hrabro borila proti japonskemu vsiljivcu, vojno zmagovito zaključila, ni pa našla miru. Vzrok nemirov je spor med Čang Kaj Šekom in med komunisti. Sovjetska Rusija je že v začetku skušala ustvariti na Kitajskem močno komunistično stranko. Ta je postala res tako močna, da je v nekem času skoraj obvladala Kitajsko. Maršal Čang Kaj Šek je bil tisti, ki je strl komunistični vpliv in komuniste iz srca Kitajske pregnal v severne in osrednje province. Tam so si komunisti organizirali svojo državo, ki je obsegala nič manj kot 80 milijonov prebivalcev, in svojo lastno armado, s katero so se udeležili vojne proti Japonski. Po končani vojni so se med maršalom in med komunisti vodila pagajanja za sporazum in za zedinjenje. Že se je zdelo, da se bodo pagajanja posrečila, ko se je nenadoma vse razbilo in spet je zadivjal po kitajskih planjavah bratomorni boj med državnimi četami in med komunisti severnih provinc.

Atomska bomba dela preglavice. Atomska bomba je postala eden najbolj perečih problemov. Lahko bi rekli, da je postala zelo važen političen činitelj. O njej razpravljajo po parlamentih in te dni se je britanski prvi minister Attlee podal v Ameriko, da se s Trumanom in s kanadskim predsednikom vlade Mackenzie Kingom pomeni o tej aktualni

zadevi. Države, ki so atomsko bombo iznašle, ljubosumno prikrivajo njeno tajnost. V Združenih državah so ustanovili posebno komisijo, ki nadzoruje raziskovanja atomske energije. Za kršitev tajnosti je zagrožena kazen do 30 let ječe in do 300.000 dolarjev denarne globe. Na drugi strani pa je zelo verjetno, da skrivnost atomske bombe le ne bo ostala večno tajna. Francija in brez dvoma tudi Sovjetska Zveza se na vso moč trudita, da bi prodrli v skrivnost. Treba je torej, da se narodi medsebojno sporazumejo o uporabi atomske energije, drugače postane lahko to strahovito orožje ugodno za človeški rod.

Dr. Edvard Beneš je ob 27letnici češkoslovaške neodvisnosti imel govor po radiju, v katerem je med drugim izjavil, da je sožitje z Nemci nemogoče, zato morajo Nemci zapustiti državo.

V Avstriji se bodo vršile volitve 25. t. m. Kancler dr. Renner, ki je na shodu objasniti volilni program socialistične stranke, je izjavil, da za Avstrijo nista primerena niti kapitalizem niti komunizem.

V Londonu se vrši svetovni mladinski kongres, katerega so se udeležili zastopniki 63 narodov.

V angleškem parlamentu se je na predlog vlade izglasovalo podpravljenje Angleške banke.

Dohodki japonskega cesarja Hirohita so l. 1942. znašali 4.514.000 dolarjev.

V Braziliji se je izvršil vojaški udar. Dosedanji predsednik Vargas je moral odstopiti, na njegovo mesto je prišel Jose Linhares, sodnik višjega sodišča.

Na otoku Javi v Indoneziji se nadaljuje nemiri. Uporniki so ubili angleškega generala Mallabyja, ko se je razgovarjal z indonezijskimi voditelji.

Winston Churchill se bo konec leta najbrž umaknil iz političnega življenja in se posvetil pisanju spominov.

V svojem mesečnem poročilu predsedniku Trumanu je general Eisenhower izjavil, da nezadovoljstvo med nemškimi narodom stalno narašča in grozi nevarnost organiziranega odpora, če se bo dosedanja težka brezposelnost še nadaljevala.

Ameriški zunanji minister Byrnes je povedal na neki tiskovni konferenci sledeče: „Vsi narodi morajo biti svobodni pri izbiri svoje vladne oblike, ki mora temeljiti na pristanku ljudstva in ki bo sposobna ustvariti najboljše življenjske pogoje. To prepračanje smo uresničili v odnosu z našimi sosedi. Tudi Sovjetska zveza je izjavila, da ne namerava siliti svojih sosedov, da sprejmejo sovjetski sistem.“

Ameriška poslanska zbornica je z veliko večino glasov odobrila zakonski predlog za kredit 550 milijonov dolarjev ustanovi UNRRA. Od te vsote ne bodo smeli uporabiti nobenega zneska v korist držav, ki ne bodo dovolile ameriškim dopisnikom popolne svobode pri obveščevanju o delovanju UNRRA.

Maršal Tito je v nekem govoru rekel: „Medtem ko zbira kralj v Nemčiji razbojnice vseh vrst in jih organizira v armado, ki se ne bo borila za našo državo, temveč proti nam in proti naši državi, bo vsakemu jasno, da je prav, da imamo tudi mi armado. Pravijo, da nismo demokratični. Toda kdo pravi tako? Naši sovražniki, ki sejejo sovraštvo. Ne Grol ne Šubašič ne Šutej niso zmogli uničiti edinstvo jugoslovanskega naroda.“

Nekaj o politiki

Zelo krivični bi bili, ako bi vsako politiko kratko malo označili za vlačugo, kot se večkrat sliši, to pomeni ako bi hoteli vsako politično delovanje obsojati kot nekaj povsem nepoštenega, bistveno pokvarjenega in slabega. Na drugi strani pa bi tudi pretiravali, ako bi smatrali politiko in politično udejstvovanje za najmenjše človekovo opravilo, nekako za višek človeškega delovanja. Treba je torej, da razčistimo ta pojem, kaj je politika, in šele potem bomo lahko pravilno ocenili politiko in vse, kar je z njo v zvezi.

Beseda »politika« ni slovenskega izvora, temveč izhaja iz starogrške besede »polis«, kar pomeni mesto, država, mestno ali državno občestvo. (V stari Grčiji je vsako mesto tvorilo državo zase, zato sta si pojma »mesto« in »država« enakovredna in se oba izražata z besedo polis.) Umetnost in prizadevanje, kako državo vladati in urejevati, da bodo vsi državljani srečni in zadovoljni, so stari Grki imenovali »politiké techne«, državno umetnost. Iz tega izraza je nastala beseda »politika«, ki je v eni ali drugi obliki prešla v vse moderne jezike.

V širšem smislu

Kaj je torej politika v svojem prvotnem in širšem smislu pomeni. Čisto preprosto bi jo lahko označili kot delo in skrb za skupno blaginjo. Skupna blaginja, to je tak družabni red in ustroj, v katerem bodo vsi državljani našli vse tiste dobrine, ki jih potrebujejo za svojo lušo in za svoje telo, za svoje posebno, družinsko in javno življenje. K skupni blaginji spada orej hrana in stanovanje, obleka, primerno delo in zaslužek,

oddih in poštena zabava, šola in izobrazba in končno tudi vera. Namen politike mora torej biti ta, da človeku preskrbi vse te dobrine, ki so pogoj za njegovo blagostanje. K skupni blaginji mora prispevati po svojih močeh vsak človek, zakaj vsak poedinec je obenem tudi član, ud družbe, do katere ima stroge dolžnosti. Kadar torej človek, pa naj si bo to državnik ali delavec, duhovnik ali kmet, profesor ali policaj, dela na svoj način za to, da bi človeku pomagal in človeka osrečil, vrši politično delo v najglobljem in najbolj pristnem pomenu besede.

V ožjem smislu

V nekoliko ožjem pomenu besede je politika skrb za časní blagor človeka. In ta skrb je poverjena v prvi vrsti državi, oziroma državní oblasti. V tem strogem smislu torej spada med politično delovanje samo tisto delo, ki ga vrši državna oblast, njeni organi, pa tudi vsi državljani, v kolikor so v tesni zvezi z državno oblastjo, z namenom, da zavlada v državnem občestvu prava časná sreča in blagostanje. V tem smislu ni politično delo n. pr. delo kmeta na polju ali profesorja v šoli. Še manj je politično delo to, kar vrši Cerkev in duhovniki: le-to je namreč delo za večni blagor duš, politika pa je delo za časní, telesni blagor. Pač pa je politično delo to, kar delajo in vršijo ministri, poslanci, državni politični uradniki, poslanci in diplomatje, politično delo vršijo tudi vsi državljani pri volitvah, vsi tisti, ki se udeležujejo v raznih političnih strankah itd.

Kadar dandanes govorimo o politiki in o političnem delu, jemljemo te besede v zadnjem strožjem pomenu kot skrb in

delo za časnó blaginjo, ki ga viši državna oblast in pod nje no kontrolo vsi državljani do zadnjega kmetica, ki se udeležuje v stranki in odda svoj glas pri volitvah. Pravico do takega političnega dela ima torej vsak državlján, ki je takega dela zmožen, tudi delavec, kmet, tudi duhovnik. Tako politično delo je res plemenito delo, ki je ne samo pravica, temveč tudi dolžnost vsakega poštenega državljaná, ki mu je pri srcu javni blagor.

Iz tega razumemo, zakaj so n. pr. volitve prava dolžnost vsakega državljaná, zakaj Cerkev zahteva od katoličanov, da se volitev udeležijo in da svoj glas oddajo za tiste zastopnike, ki ne bodo oblasti izrabili v svoje sebične, javnemu blagu škodljive namene, temveč bodo zastavili vse svoje sile, da se ustvari ali vsaj pospeši pravičen in pošten družabni red.

Mi katoličani se moramo svojih političnih pravic dobro zavedati in jih dobro izrabiti po pameti in po nasvetih tistih, ki so modrejši od nas, ne pa kakor nas žene strast ali pa zlobna propaganda. Potem ne bo mogel nihče očitati, da je naša politika — vlačuga, ker bo v resnici plemenito in požrtvovalno delo za sočloveka, za narod, za človeštvo sploh.

Desnica in levica.

Od raznih strani smo prejeli prošnjo, naj pojasnimo nekoliko našim bralcem, kaj je to parlamentarna desnica in levica. Nekateri, zlasti mlajši, najbrže sploh ne vedo, kaj je to. Drugi, ki imajo sicer nekaj pojmov o parlamentarnem življenju, si vkljub temu ne morejo razložiti nekaterá dejstva, ki so jih srečali v dnevnem časopisju, n. pr. dejstvo,

da so se francoski katoličani pri zadnjih volitvah znašli na levici skupaj s komunisti in socialisti.

V poslanski zbornici (naj se ta imenuje parlament ali skupščina ali spodnji dom ali kakor koli) so zbrani narodni zastopniki, ki so bili izbrani na svobodnih volitvah. V demokratičnih državah so ti zastopniki razdeljeni na razne stranke. V parlamentu imajo zastopniki vsake stranke svoje posebno mesto. Središčna točka v parlamentu je predsednikovo mesto, ki je v ospredju. Posamezne stranke so razvrščene po zbornici ne vodoravno, temveč navpično, tako da imamo v zbornici stranke, ki sedijo na desni strani predsednika parlamenta, druge, ki so na sredi, in končno stranke, ki so na predsednikovi levici. Tako se je torej v začetku (v Franciji najprej) gledé na predsednika razločevala v parlamentu desnica, levica in sredina.

Ta razvrstitev pa ni samo krajevnega značaja, temveč ima tudi globlji idejni in politični pomen. Dandanes predstavljajo vse tri parlamentarne skupine nek določen političen program. Po kakšnem merilu se stranke ločijo v desnico, levico in sredino? Na desnici sedijo stranke konservativnega značaja, ki hočejo ohraniti stari red ali, če so že naklonjene reformam, zahtevajo, naj se le-te izvedejo počasi in previdno. Na levici so vse napredne stranke, ki zahtevajo nekaj novega, ki hočejo spremeniti in preobraziti stari red. Te stranke so več ali manj bojevitega, udarnega značaja, včasih so celo revolucionarne. Sredina ali center pa hoče družiti obe skrajnosti s programom, ki ni ne preveč konservativen pa tudi ne skrajno napreden.

Katera parlamentarna skupina je boljša? Tega ni mogoče kar vnaprej ugotoviti. Včasih zastopa desnica najbolj zdrave in

„Report on the Russians“

Predsednik trgovske zbornice Združenih držav Eric Johnston je poleti 1944, na povabilo sovjetske vlade obiskal Sovjetsko zvezo. Na tem potovanju ga je spremljal William L. White, eden najbolj znanih ameriških vojnih poročevalcev in časnikarjev. Sovjetske oblasti so jima pustile precejšno svobodo, tako da sta si lahko v kratkem času veliko ogledala in si ustvarila precej verno sliko življenja v Sovjetski zvezi. O svojem obisku v SZ je W. L. White letos napisal knjigo z naslovom „Report on the Russians“ (Poročilo o Rusih). Z nepristranostjo, ki odlikuje zlasti ameriške časnikarje, nam je White opisal in opisal svoje doživljanje v SZ. Njegova sodba v Rusiji je realistična: poudarja to, kar se mu zdi dobrega, pa tudi ne prižanaša s kritiko ljudi in sistema.

Zelo zanimava in podučna je usoda, ki jo je doživela njegova knjiga v Ameriki. Ni treba poudarjati, da je knjiga izzvala na eni strani veliko in živahno odobravanje, na drugi pa ostro obsodbo in silovite napade, zlasti od strani komunistov. Ti so napadli pisatelja in založnico (Harcourt, Brace and Co.), od katere so kratko malo zahtevali, naj knjigo umakne iz razprodaje, češ da je krivična Rusiji, da bi znala škoditi ameriško-sovjetskemu odnošajem itd. Založniki so se tem zahtevam odločno uprli, in sicer v imenu svobode tiska. Pisatelj je imel polno pravico, tako so založniki ugotavljali, da pove svoje vtise in svoje mnenje o SZ. Zakaj bi si ne bil smel dovoliti tudi kritike sovjetskega sistema, saj si tudi sovjetski tisk večkrat privoščí Ameriko in njen način življenja?

Razumljivo je, da komunistom knjiga ne ugaja. Saj je pri vsej

svoji objektivnosti in nepristranosti strahovita obsodba komunističnega režima, ki je režim diktature in suženjstva. Demokratičnega in svobodoljubnega Amerikanca je ravno to najbolj zadelo: v SZ vlada pod imenom demokracije in svobode prav za prav nesvoboda in nedemokracija. Pisatelj ni mogel dolgo razumeti, kako da so se ljudje tako privadili na tako življenje in kako da so se celo tako hrabro borili za ohranitev domovine in s tem tudi režima. Kako je mogoče, se vprašuje, da ljudje v SZ ljubijo komunizem? Na to vprašanje nam takole odgovarja: Mislite si, pravi, da ste se rodili in preživeli celo življenje v precej dostojno urejeni kaznilnici, kjer morate sicer trdo delati, pa vam tudi poskrbijo ležišče za spanje, trikrat na dan hrano in zadostno obleko, da vas varuje pred mrazom. Mislite si še, da so zidovi nabiti z letaki,

ki vam razlagajo, da je prava svoboda in pravica samo med temi zidovi, da je zunaj sam nered, stavke, negotovost, brezposelnost, izkoriščanje delavstva, medtem ko je namen kaznilnice vaša osebna korist. Predstavljajte si, da vam razlagajo, da so pazniki in stražniki za to tukaj da vas branijo pred hudobnim zunanjim svetom. Ni treba pripomniti, da bi se borili kot tiger, če bi vas hotel kdo spraviti iz te hiše. Ena razlika pa je le, ugotavlja pisatelj, med prebivalci SZ in med prebivalci ameriške kaznilnice n. pr. v Lansingu (Kansas), kjer sem večkrat obiskal nekega starega prijatelja. Hrana in obleka sta približno enaki, morda nekoliko boljši v Lansingu. Toda ako bi moj prijatelj v Lansingu ugotovil, da njegova kaznilnica ni v redu in ako bi izrazil željo, naj bi se pazniki zamenjali, bi se s tem ne izpostavil nevarnosti, da ga ustrelijo, ako bi ga kdo slišal.

moderne politične ideje, včasih levica ali pa sredina. Odvisno je pač od programov posameznih skupin in tudi od zgodovinskega okolja. Kar je treba imeti vedno pred očmi, je to, da razdelitev na desnico-levico-sredino ni v svojem temelju svetovno-nazornega značaja, temveč politično-socialnega značaja. Zato ni rečeno, da morajo biti n. pr. katoliške stranke vedno na desnici. Lahko so na sredi ali pa celo na levi: odvisno je pač od njihovega političnega in socialnega programa.

Oglejmo si nekaj primerov! Katoličani so se spočetka politično udeleževali v konservativnih strankah, torej so spadali k desnici. Tako je bilo nekaj časa v Sloveniji, tako je bilo v glavnem v Franciji, kjer so katoličani po večini glasovali za desničarske stranke. V Nemčiji so imeli katoličani že od časa Bismarka svojo stranko, ki se je imenovala Centrum, torej sredina. K sredini spada tudi sedanja italijanska krščanska demokracija. Liberalci so bili včasih napredna, torej levičarska stranka. Danes predstavljajo liberalne stranke kapital (n. pr. v Italiji) in spadajo k desnici. Komunisti in socialisti so bili vedno več ali manj revolucionaren element, zato so bili vedno na lev. Toda vzmimo slučaj, da bi se danes v Sovjetski Rusiji, kjer poznajo eno samo stranko, komunistično, pojavila zakonita opozicija, ki bi imela v programu spremembo sedanjega političnega režima in socialnega ustroja. Ta stranka bi predstavljala udaren in revolucionaren činitelj in bi zato spadala vsaj v tem oziru na levo.

Kaj pomeni torej francoska katoliška levica? Ali so se morda francoski katoličani zvezali s komunisti? Nikakor! Ni jih večjih nasprotnikov komunizma, kot so francoski napredni katoličani. To pomeni samo, da zagovarjajo francoski katoličani, ki imajo zlasti med delavstvom veliko pristašev, zelo radikalen in v nekem oziru celo revolucionaren socialen program (vedno, se razume, v mejah katoliškega nauka), tako da spadajo k politični levici.

Alojzijevišče

V Gorici smo imeli Slovenci svoj zavod za šolsko mladino Alojzijevišče. Fašistične oblasti so nam ga vzele in ga spremenile v vojašnico. Sedaj je ZVU po dolgih prošnjah vrnila zavod njegovemu namenu.

Alojzijevišče so začeli že popravljati in preurejevati. Upamo, da bodo po božiču lahko že sprejeti vanj slovenski dijaki, ki sedaj res nimajo, kam bi šli stanovat.

Opomba: Dopisniku iz Breginja bomo odgovorili, kakor hitro nam bo mogoče dobiti točnih informacij.

Vprašanja in odgovori

1. *Kakšen je uradni naslov japonskega cesarja?*

Njegov uradni naslov je mikado, kar pomeni "vzvišena(mi) vrata (kado)".

2. *Kaj pomeni samoodtočba narodov?*

Samoodtočba narodov pomeni pravico, ki jo ima vsak narod, da se odloči za pripadnost k tej ali oni državi in da si izbere to ali ono vladavino.

3. *Kaj je ustavodajna skupščina?*

To je skupščina, zbor zastopnikov vseh narodnih stanov, ki se sestanejo z namenom, da dajo državi novo ustavo. Ustava je najvišji državni zakon, ki določa in postavlja temelje državnemu ustroju (monarhija ali republika, parlament in senat, razmerje do vere in do Cerkve itd.). Ustavodajna skupščina se zbere zelo poredkoma: ob rojstvu nove države, po velikih revolucijah, ko se stari red ruši in vstaja zahteva po novem redu. Francija si je n. pr. v 150 letih trikrat spremenila ustavo in bo sedaj doživela še četrto spremembo.

4. *Ali so bili prvi kristjani res komunisti?*

Prvi kristjani niso nikakor bili komunisti v sedanjem pomenu te besede. Dandanes je komunist v pravem pomenu besede (pri tem se moramo ozirati ne na ono, kar morda trdi propaganda, temveč na ono, kar učijo resnični apostoli komunizma Marx, Lenin, Stalin i.d.) je tisti, ki zagovarja dialektični in zgodovinski materializem (zanikanje duhovnosti, vse je proizvod gospodarskih razmer, tudi vera, narodnost, vse se spreminja, razredni boj), kdor zanika zasebno lastnino, zagovarja diktaturo proletariata, brezrazredno družbo. Ni pa še komunist v pravem pomenu besede, kdor pravi, da bi moralo biti vse skupno. O prvih kristjanih vemo, da so se prostovoljno (torej nihče jih ni silil) odpovedali svoji zasebni lastnini, prodali vse, kar so imeli in izkupiček dali skupnosti na razpolago. O tem nam poročajo Apostolska dela 2, 44. 45. To pa še ni komunizem, razen, v zelo širokem pomenu. Tudi sedaj n. pr. vlada po naših samostanih skupna last: noben redovnik nima in ne sme imeti brez dovoljenja predstojnikov nič, kar bi bilo njegova zasebna last, temveč vse je v redovnih hišah skupno. Zaradi tega ne bo nihče trdil, da so naši frančiškani, kapucini, jezuiti komunisti.

DAROV ZA LIST

T. 500.—; T. 40.—; R. 200.—; K. 200.—; L. 300.—; iz Št. Petra namesto cvetja na grob 200.— Prijateljice † A. Berce L. 200.—

Odgovorni urednik Msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

DOMAČE NOVICE

Otvoritev srednjih šol.

V Gorici, kakor v Trstu, so se ta teden otvorile slovenske srednje šole. V Trstu se je pouk začel v ponedeljek, v Gorici pa so preteklo soboto imeli šolsko mašo na Travniku. Pouk se je začel v ponedeljek, oziroma v torek. V šolo se je vpisalo kakih tisoč dijakov in dijakinj. V Gorici bo nižja srednja šola, višja srednja šola in učiteljske.

Šolska maša je bila dostojen začetek naše srednje šole. Maševal je sam prevz. g. nadškof ob spremstvu župnika pri sv. Ignaciju, gg. katehetov in nekaterih bogoslovcev. Nadškof je pri sv. maši imel tudi zelo primeren nagovor na zbrane dijake in gg. profesorje, kjer je razvil program, ki naj ga ima srednja šola. Program je vzel iz psalmistovih besed, "Bonitatem, disciplinam et scientiam doce me, Domine." Uči me, Gospod, dobre, reda in modrosti. Voščil je srečen začetek in obilo uspeha slovenski srednji šoli, da bo res vzgajala poštene ljudi svojemu narodu in dobre kristjane sv. Cerkvi. Končno je podelil svoj blagoslov vsem pričujočim.

Cerkev je bila ob tej priliki prav dobro zasedena. Poleg mnogih profesorjev in profesorice so se udeležili svečanosti tudi višji šolski nadzornik prof. Devetta, šolski nadzornik za slovenske šole dr. Kacin, ravnatelj srednjih šol in mnogo staršev. Dijakov, čeprav niso mogli priti vsi, je bilo prav veliko število. Med mašo je pel cerkveni zbor sv. Ignacija pod vodstvom prof. Komela.

Gorica. Malo semenišče je zopet začelo s svojim delom. 9. t. m. so napolnili obširno poslopje številni gojenci, ki so prihitali iz vseh predelov našega Primorja z željo da bi postali duhovniki. Prevz. g. nadškof je imel otvoritveno sv. mašo z nagovorom v obeh jezikih. Velike težave je bilo treba premestiti, predno je bilo mogoče sprejeti gojence. Obnovitveno delo je zahtevalo velike stroške, ker je bilo poslopje skozi pet let v rokah različnih gospodarjev. Hvala Bogu, zavod je vsaj za silo urejen, da je mogel s delom začeti. Računa pa na dobra srca, ki ga bodo podprla z molitvijo in z darovi.

Pazin v Istri. V domu, ki ga je sezidal škof Dobrila, se bo prihodnji mesec odprlo malo semenišče za hrvaške semenišnike vse Istre. Tako bodo Hrvatje imeli svojo med škofijsko gimnazijo, kjer bodo pripravljali in vzgajali svoj duhovniški naraščaj. V Istri je veliko pomanjkanje duhovnikov, zato morajo nekateri duhovniki opravljati tudi po

S tiskovne konference.

Ker so se pri izdajanju osebnih izkaznic ZVU v Gorici dogodile razne nerednosti in pomote, prizadeti lahko reklamirajo pri poročniku Beckerju v šoli via Roma, kjer se izdajajo izkaznice. Opozarjamo na pomoto, ki so jo ugotovili v mnogih slučajih. Mnogi so dobili izkaznico kot "non resident", to je nepristojen, ker jim goriško županstvo še ni izdalo stalnega dovoljenja za bivanje v Gorici, so pa pristojni v to ali ono občino Julijske Benečije. Ti imajo pravico do izkaznice "resident", to je pristojen, kajti označba pristojen aji nepristojen se nanaša ne na goriško občino, temveč na Julijsko Benečijo. Zato imajo vsi tisti, ki so pred prvim majem 1945 bivali v Julijski Benečiji, pravico do izkaznice kot pristojni. Pomniti je tudi, da vsak, kdor ne bo imel te izkaznice, bo smatran kot "non resident", nepristojen v Julijsko Benečijo, čeprav je morda tukaj doma.

Kdor ima še nemške marke, ki jih ni naznanil, še vedno lahko to stori.

Na deželo so začeli pošiljati policijo za javno varnost. Do sedaj so jo poslali v dve vasi. Namen imajo, nastaniti jo v 20 vaseh, drugod pa rabiti patrulje.

Guverner Šbirk je naznanil, da je dal ukaz finančni intenciji v Gorici, da morajo imeti vloge v obeh jezikih, slovenskem in italijanskem. Zato pozivljamo znova vse pristojne, naj se poslužujejo pravic, ki jih imajo.

OBVESTILA

ZVU je zaukazala, naj se takoj odstranijo vsi napisi iz židov in liš. Stroge kazni so določene za one, ki mažejo židove.

Goriško županstvo poziva vse one, ki so v tujini naložili prihranke in jih še niso dvignili ob povratku domov, naj se obrnejo na stalno komisijo in ji pošljejo potrdilo, da povrne denar v lira.

Našla se je denarnica, izgubljen je se obrne do občinske blagajne.

Okrožni urad za delo sporoča, da se je določila tudi kmečkim delavcem posebna doklada.

Okrožni Urad za Delo v Gorici, ulica Crispi 9/1 poziva vse rudarje, lesarje in težake ki so brezposelni, da se takoj oglasijo v uradu radi tekojnje zaposlitve.

tri duhovnije. Upajmo, da bo nova hrvaška gimnazija velike pripomogla za porast domače duhovščine v Istri. V Kopru, kjer je bilo prej malo semenišče za vso Istro, je pa malo semenišče za italijanski duh naraščaj. Za rektorja hrvaškega malega semenišča v Pazinu je imenovan g. L. Jurca, doma iz Krasa, dozda župnik v Trzinu v Istri.